LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV(at)eduskunta.fi

Päiväys/Datum
17.10.2023

Dnro/Dnr
TRAFICOM/559998/03.03.01/2023

Viite/Referens
VNS 1/2023 vp

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto Valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024 - 2027

Viraston toimintamenomomentti

Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenomomentti 31.01.02 on valtion talousarviossa nettobudjetoitu. Viraston toimintamenomomentin määräraha kehyskaudella on noin 96-99 miljoonaa euroa, joka vastaa 43 % viraston toiminnan rahoituksesta. Momentille kertyvät bruttotulot ovat noin 130 miljoonaa euroa ja 57 % rahoituksesta. Nämä tulot ovat lähinnä maksullisen toiminnan tuottoja, mm. ajokorteista, tutkinnoista, luvista, rekisteröinneistä ja pätevyyksistä. Monista muista virastoista poiketen Liikenne- ja viestintävirastolla suurin kuluerä eivät ole henkilöstökulut, vaan palveluostoihin kuuluvat ICT-hankinnat, viraston toiminnan ollessa digitaalista ja tietojärjestelmäintensiivistä.

Vuoden 2024 talousarvioesityksessä viraston toimintamenomomentille on osoitettu nettovähennystä noin 7 miljoonaa euroa verrattuna vuoteen 2023. Tämän jälkeen Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenojen suuruus pysyy tämänhetkisessä näkymässä kehyskauden aikana suurin piirtein samalla tasolla.

Viraston kehyksen pysyvän rahoitusvähennyksen suurin erä johtuu kertaluonteisen hanke-erän poistumisesta: Galileon PRS-palvelun (häiriöltä, häirinnältä ja harhautukselta suojattu julkisesti säännelty satelliittipalvelu) toteuttaminen Suomessa vähennystä -5 -7 miljoonaa euroa vuosittain. Lisäksi pysyvästi tarvitun resurssierän - viraston resurssien vahvistaminen huomioiden myös uudet säädöshankkeet - jäätyä kertaluonteiseksi aiheutuu tästä pysyvää vuosivähennystä -4 miljoonaa euroa.

Vastaavasti kehyskaudella lisärahoitusta on osoitettu mm. seuraaville kohteille: Nato-yhteistyöstä aiheutuvat kyberturvallisuustehtävät, televerkkojen varautumisen ja taajuushallinnon tehtävät sekä liikennesektorille aiheutuvat uudet tehtävät vuosittain 0,9 miljoonaa euroa, EU:n digipalveluasetuksen ja datahallinta-asetuksen viranomaistehtävien toimeenpano (BudjL) vuosittain 0,8 miljoonaa euroa, Kyberturvallisuusdirektiivi NIS2-direktiiviin liittyvät uudet tehtävät ja järjestelmäinvestoinnit vuosittain 0,4 - 1,1 miljoonaa euroa sekä Komission 55-valmiuspaketista aiheutuviin viranomaistehtäviin 0,4 - 0,3 miljoonaa euroa.

Viraston tulo- ja avustusmomentit

Toimintamenomomentin lisäksi viestinnän maksut ja eräät liikenteen maksut –momenteille tuloutetaan viraston kantamat veronluonteiset maksut. Lentoliikenteen ja katsastustoiminnan valvontamaksuun ja tietoyhteiskuntamaksuun, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksuun, postitoiminnan valvontamaksuun sekä varmennemaksuun liittyvät viraston tehtävät rahoitetaan tuloja vastaavalla toimintamenomäärärahalla, joka muodostaa merkittävän osan viraston talousarviorahoituksesta.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa myös useita valtionavustus- ja tukitehtäviä. Näitä valtionavustuksia ovat muun muassa avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin, meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen, avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin sekä julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa myös valtion televisio- ja radiorahaston kirjanpitoa ja toteuttaa määrärahasiirrot talousarviosta rahastoon sekä tilittää varat Yleisradio Oy:lle. Määrärahasiirtoihin tarkoitettu määräraha on vuodelle 2024 noin 594 miljoonaa euroa. Määräraha tarkistetaan vuosittain indeksintarkistuslausekkeella.

Viraston rahoitustarpeiden kokonaisuus

Virasto on aiemmin vuoden 2024 talousarviovalmisteluun ja 2024-2027 kehysvalmisteluun toimittanut resurssitarpeitaan koskevia lisärahoitusesityksiä mm. Nato-tehtäviin ja NIS2-direktiiviin liittyen. Näitä tarpeita on huomioitu kehyksissä vain osittain, ja merkittävä osa resurssitarpeista jää ilman rahoitusta. Tämä tulee tarkoittamaan sitä, että virasto ei pysty huolehtimaan kaikista sille tulossa olevista tehtävistä. Kyse on lakisääteisistä pysyvistä tehtävistä ja niitä varten virasto myös tarvitsee pysyvän rahoituksen.

Virasto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että kansallista kyberturvallisuuden korjausvelkaa jää vielä saadun lisärahoituksen jälkeenkin. Muun muassa Nato-jäsenyyden ja NIS2-direktiivin aiheuttamat lisäykset viraston ja sen Kyberturvallisuuskeskuksen kyberturvallisuus- ja muihin tehtäviin tulevat edelleen tarvitsemaan lisärahoitusta kehyskaudella.

Nato-jäsenyydestä aiheutuu virastolle pysyviä kustannuksia turvaluokitellun sähköisen Nato-tiedonvaihdon mahdollistaviin kyberturvallisuustehtäviin, televerkkojen varautumisen ja taajuushallinnon tehtäviin sekä liikennesektorille aiheutuviin uusiin tehtäviin.

Liikenne- ja viestintävirasto vastaa kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain mukaisesti Naton turvallisuusluokiteltua tietoa käsittelevien viranomaisten ja tietojärjestelmien hyväksynnästä Suomessa. Jäsenyyden myötä Nato toimittaa Suomelle tietojärjestelmien käyttöpisteet, joiden hyväksyntä kuuluu Liikenne- ja viestintävirastolle. Naton turvallisuusluokiteltujen tietojen kansallista käsittelyä varten on toteuttava kansalliset tietojärjestelmäratkaisut, joiden hyväksyntä kuuluu niin ikään Liikenne- ja viestintävirastolle.

Nato-jäsenyydestä aiheutuu myös uusia tehtäviä televerkkojen varautumiseen, CERT-yhteistyöhön ja harjoitusyhteistyöhön Naton kanssa, kansallisen taajuushallinnon uusia Nato-tehtäviä sekä liikennesektorin Nato-jäsenyydestä aiheutuvia uusia tehtäviä.

NIS2-direktiivi eli kyberturvallisuusdirektiivi julkaistiin 27.12.2022 EU:n virallisessa lehdessä. Jäsenvaltioilla on 21 kuukautta aikaa saattaa direktiivin velvoitteet osaksi kansallista lainsäädäntöä. Direktiivin tavoitteena on vahvistaa sekä EU:n yhteistä että jäsenvaltioiden kansallista kyberturvallisuuden tasoa kriittisiksi katsottujen sektoreiden ja toimijoiden osalta. Ehdotus yhdenmukaistaisi kyberturvallisuus- ja raportointivelvoitteita ja laajentaisi soveltamisalaa koskettamaan lukuisia uusia sektoreita ja toimijoita, kuten julkishallintoa. Soveltamisalaan kuuluisivat ensisijaisesti soveltamisalaan kuuluvien sektoreiden suuret ja keskisuuret toimijat.

NIS2-direktiivillä on merkittäviä pysyviä vaikutuksia Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin toimintaan. Traficom on toiminut valvovana viranomaisena ensimmäisen NIS-direktiivin aikana digitaalisen infrastruktuurin ja digitaalisten palveluidentarjoajien sektoreiden osalta sekä toiminut direktiivissä mainittuna CSIRT-toimijana. Lisäksi NIS2-direktiivi edellyttää virastolta järjestelmäinvestointeja.

Virasto on aiemmin saanut vuodelle 2023 kertaluonteisen 4 miljoonan euron lisärahoituksen, jota on osoitettu virastolle jo aiemmin osoitettuihin lakisääteisiin tehtäviin. Näitä lakisääteisiä tehtäviä ovat mm. mm. WB-direktiivi, ITS-direktiivi, EMSW, Smart TEN-T. Tehtävät ovat pysyviä, mutta niille on saatu vain kertaluonteinen rahoitus, mikä tulee aiheuttamaan kehyskaudella vaikeuksia.

Tulo- ja avustusmomenttien osalta virastolla ei ole erityistä lausuttavaa.

Lopuksi

Lopuksi Liikenne- ja viestintävirasto kiittää saamastaan rahoituksesta, mutta kiinnittää huomiota siihen, että viraston toimintamenokehys vuosina 2024-27 pienentyy vuoteen 2023 verrattuna. Lisäksi hallituksen julkaiseman tuottavuusohjelman säästöt, joiden vähennysvaikutus ei vielä näy virastokohtaisissa määrärahakehyksissä, tuottavat uuden sopeutustarpeen suhteutettuna viraston laajenevaan tehtäväkenttään.

Virastolla on laaja toimiala, ja siinä tapahtuvat toimintaympäristön muutokset sekä liikenteen että viestinnän yhteyksissä ja toimintaedellytyksissä voivat muuttua nopeastikin. Virasto omalta osaltaan vastaa liikenteen ja viestinnän sektorilla yhteiskunnan varautumisen ja toimintakyvyn varmistamisesta. Näin ollen on tärkeä varmistaa kriittisten tehtävien riittävä pysyvä resurssointi, mm. Nato-jäsenyydestä ja NIS2-direktiivistä aiheutuviin tehtäviin.

Virasto toteaa myös, että virasto on ottanut haltuun useita uusia tehtäväkokonaisuuksia nykyisen henkilöstön ja resurssoinnin puitteissa laajentamalla olemassa olevan henkilöstön tehtävänkuvia sekä kohdentamalla mahdollisuuksien puitteissa henkilöstön luonnollisen poistuman puitteissa tehtäviä rekrytointeja. Tällaisia tehtäväkokonaisuuksia on ollut useita laajoista tehtäväkokonaisuuksista yksittäisiin lisäresurssitarpeisiin. Tehtäviä on otettu haltuun kymmenien htv-resurssitarpeiden edestä ja saatu tehtävät vietyä osaksi viraston olemassa olevaa tekemistä. Haasteena on kuitenkin, että tällaiset uudet tehtävät kuormittavat osaa viraston henkilöstöstä eivätkä olemassa olevan henkilöstön osaaminen ja uusien tehtäväkokonaisuuksien osaamistarpeet kohtaa toisiaan. Virasto toteaa vielä lopuksi, että uusien tehtäväkokonaisuuksien haltuunotto on haasteellista ilman niille osoitettua pysyvää rahoitusta.

Korhonen
Sirpa
912307370

Digitally signed by
Korhonen Sirpa
912307370
Date: 2023.10.15
21:18:15 +03'00'

Sirpa Korhonen
Talousjohtaja
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom